

zaupal vse. Zakaj mu je zaupal, o tem je že odgovor dal pred Bogom. Kolikor poznamo g. Zupana, vemo, da se je zlasti še v ustavu neumorno trudil za uresničenje najvišjih slovenskih idealov. Cerkev, cesarstvo in ožja domovina naša prisodi uzornemu delovanju njegovemu trajno zahvalo. Po splošni sodbi je dospelo Alojzijevišče v poslednjih letih do vrhunca onih vrlin, do katerih se morejo vzpeti jednaki ustavi. Da se je moglo dvigniti do tega zenita, zato je bilo treba voditelju marsikatere skrbi, mnoge potu, neupognjene vstrajnosti; kdo bi tajil to? Kdo bi se drznil trditi, da niso bili g. Zupanovi Alojzijeveci najboljši dijaki ljubljanskih gimnazij, ponos obeh gimnazij? Da, ponos so jima bili z vednostjo in s čednostjo. Kdor si upa dokazati nasprotno, prosimo ga, naj očitno protestuje. Rade volje priobčimo njegovo oporekanje. Bogoslovje je dobilo vsled njegovega vpliva moči, kakoršnih menda vsaj v tolikem številu sploh še nikdar ni imelo. Mi ne poznamo nobene doba v bogoslovju, ki bi se mogla meriti v tem oziru s sedanjo. Nasprotniku, ki nam ovrže z dokazi omenjeni moment, radi odstopimo prostor v listu. Voditelj Zupan ni bil presladak v besedi do gojencev; precej resen je bil in z vso odločnostjo je zahteval točno izpolnjevanje alojzijeviških domačih postav, navzlic temu pa so gojenci kmalu spoznali njegovo mehko srce in zato so mu bili iz srca udani vsi, ki so bili dobrega zrna. Ljubili so ga z isto ljubeznijo, s kakoršno se ljubi resen mož. Javi naj se le jeden nasprotnik ter naj dokaže, da ga je g. voditelj Zupan slabo vodil! Radi mu natisnemo nasprotno, kaj pada z dokazi podprto izjavo. G. Zupan je bil sploh malo beseden gojencem v obraz, mnogobeseden pa je bil in nevstrašen jim za hrbtom tam, kjer jim je hotel biti v korist, in da jim je bil v korist, priznavajo in bodo priznavali sami.

Ces. vlada je predstavila 22. preteklega mesca g. voditelja Zupana na njegovo prošnjo na višjo gimnazijo, kamor bodo v bodoče zahajali na nauke vsi Alojzijeveci. Vladni odloki pa se že več let glasé tako, da je težko biti domač voditelj in profesor svojim gojencem zajedno. Zato da je dobil zaželjeno službo, odpovedal se je g. voditelj Zupan rajši Alojzijevišču. Ker je na enakem stališču, kot je bil voditelj Zupan tudi od l. 1893/4 naprej še več ustavskih voditeljev, ker je bil na istem stališču njegov predhodnik dr. Gogala mnogo let, ker je bil prav na enakem stališču zadnji čas, da najbližjega sosednega ustava v Trstu omenjam, rajni monsignor Legat, sklepamo, da bi bilo ljubljansko knezoskofijstvo lahko preprečilo to ostro vladno naredbo. To preprečenje pa si mislimo le za ta slučaj, če bi bil g. Zupan sploh še v teh razmerah želel ostati v Alojzijevišču. To nam pač ni znano. Da, mi smo celo uverjeni, da se je knezoškof Missia pognal za g. Zupana z vsem svojim vplivom, da bi bil tudi kot profesor na višji gimnaziji ostal še nadalje v Alojzijevišču; mi smo uverjeni, da ni pospeševal g. Zupanovega odstopa iz Alojzijevišča; to zatrjujemo tu zato, ker se čujejo tudi nasprotni glasovi. A govorimo jasno! Knezoškof Missia se je, kakor priča dovršeno dejstvo, premalo

potegnil za g. Zupana. Pri ljudstvu, čegar simpatij tako zelo potrebuje, si s to malobrižnostjo ni utrdil svojega stališča. Mladini sami pa tudi ni vnel s tem posebnega veselja do nauk in do blagega vedenja, če ji je odtegnil voditelja, ki ji je z lastnim vzgledom tako lepo svetil v obojnem oziru, vsaj tak mora biti po naših mislih voditelj duhovskega ustava.

Kdor hoče zaslediti pravi vzrok odstopa g. Zupana, ozri se nazaj za jedno leto! Tedaj se je baš od najvišje duhovenske strani nastavila sekira na alojzijeviško voditeljstvo, na najizvrstnejše načelništvo, kar jih je dotlej imel Wolfov ustav — gg. Zupan, dr. Svetina in Perne. Izbacnili so tedaj poslednjega — ljubljena gimnazijske mladine, uзор sleharni duhovenski čednosti in vednosti ter nadomestili ga s človekom, ki je moral iti iskat na tuje izgubljeno dobro ime. Kdo ve, ali ga je našel? — Pod okriljem triperesne deteljice: gg. Zupana, dr. Svetine, Perneta, se je povzpelo Alojzijevišče do onega vrhunca čednosti in olike, ki ga — smelo trdimo to — ne doseže nikdar več. — Zastonj smo se nadejali, da se popravi lanski usodepolni korak — ali kaj še? Za prvo rano, ki jo je prejelo Alojzijevišče z odpravljenjem g. Perneta, vsekala se je Wolfovemu zavodu druga, še hujša rana. Kdo bi moglej naznačiti že danes njene posledice? — Mi zvesti verniki slovenski in neupogljivi narodnjaki bomo v bodoče z bistrim očesom opazovali Alojzijevišče ter bomo tirjali javen račun od one gospode, ki bode brez dvoma zakrivila hiranje onega ustava, ki ga je podaril naši domovini mecen Wolf. Mi želimo voditelju, konzistorijalnemu svetovalcu preč. g. Zupanu, da si počine po trudapolnem delu. Iz Alojzijevišča ga bo spremljala sladka zavest, da je storil, kar mora in kar more storiti mož. Zavidamo ga za to zavest, vsaj se more ponašati ž njo le malokateri smrtnik. Ni nam izvestno, s kakšnim častnim dostojanstvom bo ovenčal g. Zupana knezoškof Missia glede na tako vspešno delovanje njegovo za ljubljansko škofijo, to pa vemo, da bo našega uzornika navdajala do groba ponosna tolažba, da je v Alojzijevišču delal z grenkim znojem na čelu leta in leta in da je dosegel morda več, kakor je pričakoval od njega sam mecen njegov Zlatoust Pogačar, ki ga je bil postavil l. 1881. zavodu na čelo. Žal, da ni dočakal preblagi knezoškof te radosti, da bi bil gledal Alojzijevišče v njegovem procvetu, a gledal je ta procvet doli z nebeških višin. Završimo! Mi zavidamo danes voditelja g. Zupana ter mu kličemo: „Zvesti Zlatoustov učenec, dovršil si v Zlatoustovem duhu delo, katero je on pričel po Tebi v Alojzijevišču. Tisočerna hvala Tebi, nevenljiva slava pa spominu Zlatoustovemu!“

Politični pregled.

Državni zbor se snide dne 10. oktobra. Vlada mu razun budgeta ne predloži nobene večje predloge. Vlada menda ve, da državni zbor ne bode imel časa za resnejše delo. Budgetna debata se bode zopet vlekla celih pet mesecev, kakor se javaline še v kakem parlamentu. Leto za letom se potratl z

budgetno debato večina časa in to največ za to, da nekateri poslanci mlatijo prazne fraze, ponavljajo, kar so že deset ali pa še večkrat povedali. Stvarno o budgetu tako malokdo govori. Žal, da ni nobenega sredstva, da bi se zajezilo predolgo govoričenje. Potrebno bi bilo, da se spremeni obrtni zakon, ali bati se je, da zbor za to ne bode našel časa, dokler ne poteče volilna doba. Potem bode pa vse delo obrtne enquete zaman, vsi zapisniki pojdejo v državnozborni arhiv. Govorilo se je, da se spremeni državnozborni red, da bi se morda potem malo zajezile predolge debate, ali kakor se kaže, iz vsega ne bode nič.

Češko državno pravo. — Dunajski oficijozen list je pozval češke veleposestnike, da naj se odpovedo češkemu državnemu pravu in naj avstrijski patrijotizem zapišejo na svojo zastavo. Po je pač malo netaktno. Morda misli, da je češko državno pravo nasprotno avstrijskemu patrijotizmu. Bili so tudi časi, ko se je ogersko državno pravo tudi zmatralo za nasprotno avstrijskemu patrijotizmu, ali vendar se je vpeljal dualizem brez vsake nevarnosti. Ravno tako malo je Avstriji tudi nasprotno češko državno pravo. Zaradi tega pa češki veleposestniki ne bodo popustili češkega državnega prava kakemu vladnemu časnikarju na ljubo. Tudi s tem jih ne bodo odpravili od sedanje politike, da se jim očita, da podpirajo Mladočeha. Češko državno pravo ni prvotni program Mladočehov. Veleposestniki so ga zastopali, ko še Mladočehi niso ničesa hoteli slišati o njem. Zaradi tega pa veleposestniki svojih načel ne bodo pustili, če so ta načela tudi Mladočehi priznali za prava.

Dr. Gregr in Masaryk. — Če tudi je mladočeški klub izrekel nekako nezaupnico dr. Masaryku zaradi njegovega postopanja proti dr. Juliju Gregru, vendar on ne misli odložiti svojega mandata niti izstopiti iz kluba. Sklicati misli svoje volilce, katerim bode vso stvar razložil. Če volilci odobro njegovo postopanje, bode obdržal mandat in tudi v klubu ostal, če ga naravnost ne izključijo, kar si pa najbrž ne bodo upali. Masaryk ima v klubu tudi več privržencev, ki nikakor niso zadovoljni s terorizmom dr. Gregra. Tudi se boje Mladočehi, da bi realisti začeli agitacijo proti njim po vsej deželi in kdo ve, če ne z vspehom. Nevspehi mladočeške politike so še tako pri marsikom omajali zaupanje v mladočeške poslance Staročehi so si s tem največ škodovali, da so dr. Edvarda Gregra bili izključili iz kluba, ker to je bilo dalo povod velikim mladočeškimi agitacijam. Izključenje dr. Masaryka iz mladočeškega kluba bi utegnilo imeti jednako neugodne posledice za Mladočeha.

Volilna shoda. — Staročehski poslanec dvorni svetnik Meznik je bil sklican volilni shod v Mezerič na Moravskem. Zbralo se je pa bilo na shod tudi več Mladočehov, ki so s kričanjem preprečili, da poslanec govoriti ni mogel. Tako postopanje se pač samo obsoja. Če se volilci ne vjemajo s politiko svojega zastopnika, naj bi mu pa izrekli nezaupnico. Tako si pa moramo misliti, da je večina volilcev bila za staročehsko politiko in so Mladočehi hrup le zaradi tega napravili ker so se bali, da se to očitno ne pokaže. — Dr. Eduvard Gregr je pa v Lužec bil sklican volilni shod. Priznaval je, da Mladočehi niso ničesa dosegli, ali se je izgovarjal na velike težave. Zasluga Mladočehov je pa, da so zopet vzbudili zanimanje za češko državno pravo. Čehi bodo že dosegli, kar zahtevajo, toda morajo se držati najstrožje opozicije, pa ne le poslanci, temveč tudi narod. Dr. Gregr je priznal, da za Čeha ni pravo mesto državni zbor, temveč držati bi se morali le češkega delnega zbora. Ali sedaj ni pravi čas, da bi ostavili državni zbor. S tem bi le ustregli grofu Taaffeju, ker bi se znebil neljube mu opozicije. Prišel bode pa čas, da Čehi ostavijo državni zbor in on želi, da kmalu pride. Nadalje je razkladal, kake pravice je nekaj imel deželni zbor češki. Vlado je opominjal, da naj ne tira stvari do skrajnosti z nadaljevanjem dunajskih punktacij. Čehi so za narodno enakopravnost. Nemcem nečejo kratiti pravice, naj le priznajo češko državno pravo in narodno enakopravnost, pa bodo ž njimi lepo v miru

živeli. Mej govorom so se slišali izmej poslušalstva jako neumestni klici, posebno ko je govornik omenjal, ob kake velike pravice so prišli Čehi, ko so se združili z Avstrijo. Zaradi neumestnih klicev je okrajni glavar razpustil shod, poklical žandarje, da so razgnali zborovalce, ki so se upirali precej časa, ali nazadnje so se le razšli.

Ulični napisi. — Zaradi uličnih napisov je bila jako burna debata te dni v praškem mestnem zboru, v katerem so slučajno jedenkrat Mladočehi imeli večino. Več Staročehov ni bilo prišlo k seji. Mladočehi so zahtevali, da se napravijo jedino češki napisi vzlic prepovedi namestništva. Nikakor ni, da bi še čakali rešitve pritožbe. Mladočehom tudi pritožba, ki se vložila, ni bila vsuč. Pisana je v vse premilih izrazih. Očitani so Staročehom, posebno županu, da si ne upajo upreti vladi, ker jih podpira. V zboru sicer še ugovarjajo vladi, ali skrivaj se pa ž njo pogajajo in jej pritrjujejo. Zbor je sklenil naposled da se mestnemu svetu naroči, naj on sklepa o tem, ali naj se počaka do ministerske odločbe, ali pa se precej nabijejo samo češki napisi. — V Št. Terezinu so bili Čehi vložili prošnjo do namestništva, da naj ukaže občini napraviti dvojezične napise, ker so sedaj le nemški. Odgovorilo se jim je, da naj se obrnejo naravnost do občine.

Ogersko. — Zadnjič smo omenili, da so zatoženi trije Rumuni zaradi brošure rumunskih dijakov, v kateri so pojasnili svetu, kakšne so razmere na Ogorskem. Danes imamo povedati, da sta k obravnavi prišla le dva zatoženca, tretji je v inozemstvu in ga ne morejo dobiti. Jednega so obsodili v štiritletno ječo in 500 gld. globe, drugega v jednoletno ječo in 100 gld. globe zaradi hujskanja proti madjarski narodnosti. Poleg tega pa morata zatoženca plačati še sodnje stroške, katere so preračunili na 5000 gld. Tako se postopa z Rumuni. Ko so pa v Tordi Madjari okna pobijali in hiše razdirali Rumunom, pa madjarska policija ni ničesa storila in državni pravdnik ni nikogar tožil. Madjarski listi so tedaj naravnost zahtevali, da se uničijo vsi Rumuni, ali vendar oblastva niso našla hujskanja proti drugi narodnosti.

Srbija. — Kralj Aleksander srbski obiskal je več krajev svoje države in bil povsod navdušeno vsprejet. Liberalci so sicer svojim privržencem naročali, da naj kralju ne delajo ovacij, toda njih agitacija bila je brezvspešna. — Ministerskemu predsedniku Dokiču, o katerem se je govorilo, da bo zaradi slabega zdravja odložil svojo mesto, se je zdravje odločno na bolje obrnilo in na njegov odstop ni niti najmanj misliti.

Katoliški shod v Würzburgu na Nemškem vršil se je dne 28. avgusta t. l. in je bil izredno dobro obiskan. Pri shodu zastopani so bili vsi slojevi naroda posebno dobro pa plemstvo. Shoda udeležila sta se tudi würzburški in bamberski škof. Drugi škofje so poslali svoje pozdrave. Papež je poslal svoj blagoslov shodu. Na shodu, na katerem je bila zastopana tudi Avstrija, rekla se je marsikatera lepa beseda v prid in povzdigo krščanstva.

Rusija in Koburžani. — Pri pogrebu sasko-koburg-gotskega vojvode Ernesta II. ni bila ruska carska po nikomur zastopana. Pri okoliščini, da je nova sasko-koburg-gotska celo sestra ruskega carja, je ta odsotnost ruske carske hiše prav presenečila vse kroge. Ta odsotnost je pa tem čudnejša, ker so se en dan poprej mudili trije veliki knezi ruski v Berlinu in bi bil eden izmej teh prav lahko zastopal rusko carsko hišo pri pogrebu. Da car ni naročil, da naj ga kedo zastopa pri pogrebu, za to moral je imeti poseben vzrok. Govori se sicer, da je vzrok temu navzočnost nemškega cesarja pri pogrebu toda to ne bo istinito, kajti razmere mej ruskim in nemškim dvorom so vkljub nekaterim nasprotstvom prav povoljne. Brez dvoma je pa vzrok odsotnosti ruskega carja pri pogrebu okoliščina, da je k pogrebu prihitel tudi Koburžan Ferdinand, kateri še ni oficijelno potrjen kot knez bolgarski in katerega Rusija tudi kot takega za nobeno ceno priznati neče.

Rusija in Francija. — Ruskemu brodovju, ki je za stalno namenjeno v sredozemsko morje, ponudila je baje francoska vlada za pristanišče otok Korsiko. Če je ta vest istinita, bo v slučaju vojne mej Italijo in Francijo rusko brodovje lahko velika podpora Franciji.

Francija, Nemčija, Rusija in Italija. — Ko je lansko leto povodom velikih telovadskih slavnostij v Naneyju na Francoskem se mudil po naročilu ruskega carja tudi veliki knez Konstantin, se je temu predsednik republikanski Carnot umaknil, le da ne bi iz morebitnega njihovega sestanka Nemei Bog gi se ga vedi kaj sklepali. Pa tudi že s samim posetom ruskega kneza bilo je Nemcem zadosti. Kričali so in iskali prilike, da se maščujejo. Letos napravili so na francoski meji vojaške manevre in povabili k njim kot gosta tudi kraljeviča italijanskega. S tem hoteli so klubovati Francozom. Francozi so pa na to klubovanje odgovorili s tem, da so na svojih borzah kurz italijanskim rentam izdatno znižali in tako proizročili Italijanom veliko škodo. Nemški veliki borzijanci so to katastrofo že prej slutili in so vse italijanske rente že prej prodali. Vsled tega čina vlada mej Italijani ne le največje ogorčenje zoper Francoze, ampak tudi zoper Nemece. — Ob ednem Francoski listi kot odgovor na velike vojaške manevre v Alzaciji prinašajo iz Peterburga oficijozno poročilo, da pride dne 13. oktobra v Toulon rusko brodovje vrnit poset v Kronstadt.

Obrtnija.

Krojaško-obrtno učilišče v Ljubljani.

Letošnje poletje minuli sta dve leti, odkar je krojaški mojster g. M. Kunc iz lastnih sredstev otvoril to prvo zasebno strokovno šolo na Slovenskem. Namen šole je pouk o prikrojevanji moških in ženskih oblačil po najnovejših teorijah in s tem prospelo in napredek tega najštevilnejšega stroka mej vsemi rokodelstvi. Doslej vršilo se je prikrovanje oblačil z malimi izjemami le po nezanesljivih poskušnjah s pomočjo očesne mere ali pa s podlago kakega vzorca, ki je predstavljal srednjo obliko človeškega života, in le s trudapolnimi preskušnjami na životu omogočili so spretni prikrojevalci priložnost in lepo vnanjost različnih oblačil. Ker pa ni bilo moči priučiti se teorije, katero so na podlagi praktičnih izvrškov osnovali strokovnjaki, pričeti je moral sleherni brez prave podlage in brez vporabe skušenj in vže dognanih temeljev svojih prednikov. V Avstriji se doslej to šolstvo še ni posebno razvilo, dokaz temu, da je izvzemši pouka v zadrugi dunajskih krojačev Kunčevo učilišče v Ljubljani prvi zavod, na katerem se poučujeta obe stroki prikrojevanja, popolnoma po učnem načrtu svetovno znane akademije v Draždanih na Nemškem, kamor so mogli dohajati doslej vsi tisti, ki so želeli višje strokovne izomike. Uspeh te šole je vzlic temu, da nje lastnik ni delal tacih reklam, kakoršne so v navadi pri podobnih mnogo neznatnejših šolah, jako ugoden in to dokazuje, da je bilo učilišče potrebno in da ogromni trud, kojega je imel g. Kunc s sestavo učnih knjig in risalnih predlog, ni bil zaman. Izšolalo se je doslej 51 učencev; mej temi 28 moških in 23 ženskih, ki so dosegli večinoma vsi prav dobre zmožnosti. Spričeval izdalo se je 41 v slo-

venskem, 10 pa v nemškem jeziku. Učenci došli so večinoma iz Kranjske, nekaj pa tudi s Štajerskega, Koroškega in Primorja. Deželni odbor je ovažuje važnost tega učilišča za l. 1893 dovolil 7 učencem in 3 učenkam ustanove po 30 oziroma 20 gld. za olajšanje obiska šole. Čeravno pa je lastnik te šole glede na domače razmere naših večinoma nepremožnih krojačev in šivilj učno nagrado veliko nižje nastavil, nego jo imajo druga učilišča na Dnnaji, vendar obisk te šole še marsikomu ni mogoč, kar priča obilo število onih, ki se iz učnih knjig sami vadijo v prikrojevanji. Mnogoštevilna zahvalna pisma pa dokazujejo, da je po Kunčevih knjigah tudi samopouk mogoč za iste, ki imajo potrebno šolsko izomiko.

Glede bodočnosti namerava g. M. Kunc popolniti svoje učilišče z vpeljavo posebnih tečajev za pouk o prikrojevanji perila, in z razširjenimi praktičnimi tečajji, ki se želijo posebno za žensko stroko.

Če bodo naši merodajni faktorji obrnili nekoliko svoje pozornosti temu učnemu zavodu ni dvoma, da postane sčasoma ne le prvo marveč tudi najširje osnovano krojaško obrtno učilišče v Avstriji,

G. M. Kunc čigar ime slovi na Nemškem kot strokovnega pisatelja bolje še, nego v domovini in ki je v zvezi z najboljšimi učilišči v inozemstvu, in njegova priznana strokovna zmožnost dajeti poročstvo za najlepši uspeh te šole na Slovenskem!

Obrtnijske raznoterosti.

Nepremočljivo črnilo za čevlje. Primešaj 60 delov žganih kostij v 43 delov siropa in dobro zmešaj, potem prideni 13 delov jesiha in vedno mešajoč prideni 12 delov zelene galice. To pusti stati sedem dni. Na to prideni 9 delov kavčukovega olja in to črnilo spravi v zaprtih pušicah.

Čiščenje parketnih tal. Umazana parketna tla se brez skrbi z vodo in milom dobro umijejo in s cunjjo obrišejo. Potem se pa navoščijo in drgnejo tako dolgo s krtačo, da se svetijo. Dobro voščilo za tla napraviš, če vzameš pet litrov vode, 1 funt pepelike in $\frac{3}{4}$ funta čebelnega voska. To se pet ur neprestano kuha in potem se še precej gorko s čopičem po tleh. Lahko se temu voščilu pridene kaka rudninska barva.

Če so parketi narejeni iz raznih lesov, se seveda barva ne sme pridedavati.

Katran odstraniš najložje in z najmanjšo škodo iz kakega blaga, ako je namažeš z jajčnim rumenjakom, s čimer se katran razstopi. Naposled se pa še vse izplakne v mlačni vodi.

Kako rokavice raztegneš? Namoči malo bel robec in vanje zavij rokavice. Čez nekaj ur vzemi ven rokavice in nadevajoč jih na roke se bodeš prepričal, da je usnje bolj raztegljivo postalo. Robec pa ne sme biti premoker, da ne škoduje barvi usnja.

Kmetijstvo.

Škodljivci sadnega drevja.

(Dalje.)

Bramor ali krtavica napravlja mnogo škode po drevsnicah. Kakor krt rije majhne hode po gredah. Naseli